

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу
РОСЬ ЗОРЯНИ ПЕТРІВНИ

**«Розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі
України періоду незалежності (1991–2012рр.)»,**

представлену на здобуття

**наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 26.00.01 – «Теорія та історія культури»**

«Джаз – непорушна даність нашого буття, який був викликаний до життя глибокою громадською потребою», – так коротко, але досить вагомо згадував про джаз видатний композитор ХХ ст. Арам Ілліч Хачатурян. Як музичний напрямок, джаз став історичним, соціальним та естетичним феноменом культури ХХ століття. Цей унікальний напрям, який не можна порівняти ні з класичною, ні знародною музикою, здійснив грандіозний шлях і сформувався лише за сто років, ставши універсальною мовою різних континентів, об'єднуючою культурною силою для своїх прихильників у всьому світі незалежно від раси, релігії, етнічного або національного походження. Специфіка джазу, як виду імпровізаційної музики, визначається його походженням, а саме якісним синтезом на американській землі європейської та африканської музичних культур, а також подальшим унікальним процесом його розвитку, суть якого в міксті фольклорних коренів джазової культури (що за етнічними витоками також мають змішану природу) та тенденції до асиміляції з європейською професійною музикою. Тож, актуальність теми дисертаційної роботи Рось Зоряни Петрівни «Розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі України періоду незалежності (1991–2012 рр.)» не викликає сумніву, адже джазове мистецтво в нашій країні набуває все більшої популярності, свідченням якої є динамічний джазово-фестивальний рух останніх десятиліть. І цілком зрозумілим постає бажання авторки, яка безпосередньо задіяна у джазових фестивальних проектах як сольна виконавиця, збагнути процеси розвитку джазово-фестивального руху сучасної України. Саме у просторі фестивальних акцій формуються найбільш природні умови для взаємодії між представниками різних етнонаціональних спільнот і культур, відбувається обмін накопиченим духовним

і творчим досвідом, а отже фестивальний рух в джазі закономірно стверджується як найбільш актуальна форма творчої комунікації.

Авторка дисертації окреслює коло найважливіших, у т. ч. і проблемних питань, пов'язаних із фестивальним рухом загалом, і джазовим фестивалем зокрема, еволюцією його форм, виокремленням і розширенням його функцій, класифікацією; звертається до філософсько-естетичного аналізу джазового мистецтва, форм побутування джазової музики в Україні, формування регіональних джазово-фестивальних центрів; розкриває динаміку функціонування джазових фестивалів; характеризує просвітницько-пропагандистські осередки джазово-фестивального руху; висвітлює стан естрадно-джазової освіти. Слід відмітити і широке практичне вивчення проблем і досягнень в організації та проведенні музично-фестивальних заходів, що здійснювалось авторкою шляхом безпосередньої участі у мистецьких проектах, фестивалях, майстер-класах, джем-сейшенах.

Структура дисертації зумовлюється метою і відповідними завданнями, визначає основні акценти обраної проблематики дослідження, що знайшла своє відображення у трьох розділах. Кожен із розділів послідовно висвітлює позицію авторки стосовно розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності.

Перший розділ закономірно присвячений теоретичним основам дослідження. Авторка ґрунтовно розкриває сутність досліджуваного феномена, пропонуючи теоретичне означення дефініції *«джазово-фестивальний рух»*.

У підрозділі 1.1. *«Джазове мистецтво як предмет філософсько-естетичного аналізу (методологічний аспект)»* авторську теоретико-методологічну базу презентує комплексний культурологічний підхід, що дав можливість інтегрувати дослідницький потенціал, накопичений рядом наук до аналізу джазово-фестивального руху як культурного феномену. Провідними в дослідженні визначено історичний, аксіологічний, системний та інформаційний підходи; застосовано аналітичний, пізнавальний та термінологічний принципи; системно-структурний і порівняльно-типологічний методи, що були необхідні

для виявлення спільних та відмінних рис українських джазових фестивалів з метою розробки їх класифікації. Серед емпіричних методів – спостереження, опис, вимірювання, моделювання. Проте, методи й принципи, що представлені у вступі й I-му розділі, не охоплюють всіх аспектів, очевидно, слід було додати діахронний та синхронний аспекти тощо. Не зовсім чітко структуровано виклад теоретико-методологічної основи дослідження, де підходи переплітаються з принципами, що складає враження безсистемного перелічення даних позицій.

У цьому ж підрозділі докладно розглянуто й проаналізовано загальні філософсько-естетичні засади джазової музики; висвітлено витoki джазу, що містяться в таких жанрах як спірічуелс, регтайм, блюз та ін., розкрито шляхи розвитку джазового мистецтва до професійного. Розглянуто типи імпровізації, як головного чинника джазової музики; наголошено на взаємодії джазу і фольклору, що відобразилось у напрямку етноджаз, джазу і академічної музики (джазінг). Дослідниця аргументовано доводить, що джазова музика – сучасний професійний вид музичного мистецтва. Проте, з огляду на такий широкий матеріал видається логічним присвятити йому окремий підрозділ.

У підрозділі 1.2. узагальнено стан розробки питання: виокремлено зміст найголовніших наукових робіт, дотичних до предмета вивчення, – дисертації та статті українських та зарубіжних науковців. Значний джерельний масив (список використаної літератури охоплює 342 позиції, у тому числі 19 – іноземними мовами) засвідчує багатоплановість досліджуваної теми.

У підрозділі 1.3. авторка систематизувала джазові традиції, що сформувались в Україні і представила такі форми побутування джазу як публічні, інформаційні, організаційні, просвітницько-пропагандистські, освітянські.

Другий розділ дисертації *«Джазові фестивалі як чинник інтеграції України у світовий соціокультурний простір»* присвячений ґрунтовному аналізу джазових фестивалів, їх специфіки та функцій. Здійснено огляд заснованих та відновлених у 1991–2012 рр. джазових фестивалів. Розглядаючи динаміку джазово-фестивального процесу авторка пропонує 3 етапи розвитку

фестивального руху, обґрунтовано стверджуючи, що саме третій етап (2006–2012 рр.) визначається поняттям «фестивального злету» або «фестивального буму» з домінуючою на цьому етапі комунікативною функцією. Важливим узагальненням постає представлена у підрозділі 2.2. класифікація джазових фестивалів в Україні, розроблена авторкою методом «нестрогої класифікації» в основу якої покладено кількісно-якісний принцип. Однак, опис методу типології доречніше було б представити у відповідному підрозділі (методологічні аспекти). Не зовсім зрозумілим постає дублювання інформації про найвизначніші фестивалі в основному тексті дисертації та в додатках (фестивалі Jazz Bez і Додаток М 4, Alfa Jazz Fest і Додаток М 5 та ін.). Заслуговує на увагу визначення у третьому підрозділі головних регіональних джазово-фестивальних центрів України. Відзначено провідну роль м. Києва, як центра джазового руху не тільки північного регіону, а й усієї України.

У четвертому підрозділі здійснено характеристику естрадно-джазової освіти, яка пропонує комплексне навчання, ґрунтоване на досягненнях академічного й неакадемічного напрямків у виконавстві. Авторка відзначає позитивну динаміку у розвитку естрадно-джазової освіти у вищих музичних закладах і недооцінку в закладах початкового і середнього рівнів (муз. школах, училищах). Відмічає недостатню розробку навчальних програм переважно для початкової ланки естрадно-джазової освіти; відсутність налагодженої системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Акцентує на важливому значенні дитячо-юнацьких джазових фестивалів і конкурсів як потужних творчих заходів фахового зростання молоді, своєрідних творчих лабораторій, а також розглядає приватні навчальні заклади в сфері естрадно-джазової освіти.

У третьому розділі дисертації, що містить три підрозділи, розгортається широкомасштабна панорама громадських, державних та приватних просвітницько-пропагандистських осередків джазово-фестивального руху, серед яких джаз-клуби; продюсерські центри; джазові проекти і конкурси; культурно-мистецькі центри та розважальні заклади; мас-медіа та інтернет-ресурси та ін. Авторкою підкреслюється важливість залучення спонсорів та меценатів до

організації джазових фестивалів, що в умовах обмеженого державного фінансування стає необхідною умовою існування мистецьких проектів і надає можливість запрошувати зарубіжних виконавців, а відтак підвищувати статус джазових фестивалів. Діяльність джаз-клубів авторкою визначається як один з найдієвіших напрямів розвитку джазового мистецтва. У другому підрозділі проаналізовано їх діяльність, визначено спрямованість роботи джаз-клубів на популяризацію джазового мистецтва на початковому етапі, та зміщення акценту в напрямку організаційно-комунікативної діяльності в подальшому (виховання й просування творчої молоді, організації фестивалів, комунікації творчих еліт).

Третій підрозділ присвячений огляду музичних програм розважальних закладів. Авторка доводить, що наявність поряд з «попсовими» творами професійних джазових композицій свідчить про початок створення певних традицій сприйняття джазової музики широкою слухачською аудиторією, що є одним із шляхів підвищення джазової культури громадян.

Слід відмітити, що кожний підрозділ, а відтак і кожний розділ дисертаційної роботи завершується обґрунтованими висновками та коротким логічним переходом до матеріалу наступного підрозділу.

Логічними є й загальні висновки дисертаційного дослідження, структуровані стосовно завдань. В них авторка системно та чітко викладає основні результати ґрунтовної дослідницької роботи. Наочним підтвердженням поставленої в дисертації мети є визначення часових етапів функціонування джазових фестивалів, суб'єктивних і об'єктивних чинників їх заснування, розробка авторської класифікації українських джазових фестивалів, висвітлення стану естрадно-джазової освіти та підкреслення вагомості організаційно-просвітницьких структур національного й міжнародного рівнів у популяризації та розвитку джазово-фестивального руху.

Додатки дисертації вміщують закони Верховної Ради стосовно розвитку культури; перелік джазових фестивалів з уточненням їх місця, дати, періодичності та характеру; перелік мистецьких фестивалів за спеціалізацією; перелік просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва та

характеристику їх діяльності; перелік розважальних закладів України, де звучить джаз; програми українських радіокомпаній онлайн радіо-формату «Джаз / Блюз»; модельні схеми та діаграму динаміки джазових фестивалів України періоду незалежності.

Проте, ряд позицій у процесі прочитання дисертації зумовили окремі зауваження та запитання до її автора:

1. На нашу думку, у дослідженні форм побутування джазової музики в Україні (підрозділі 1.3.), де автор здійснює огляд розвитку українського джазового мистецтва, доцільно було б розкрити творчу діяльність та специфіку хоча б одного або декількох провідних професійних джазових колективів або солістів безпосередньо зазначеного досліджуваного періоду. Це, як нам видається, сприяло б більш глибокому дослідженню проблеми й привідкрило “обличчя” саме українського джазу. Або присвятити цьому питанню окремий підрозділ.

2. Який культурологічний прогноз подальшої динаміки джазового мистецтва і, зокрема, джазово-фестивального руху в Україні може запропонувати дослідниця на основі проведеного дослідження?

3. У висновках зазначається, що, незважаючи на певні досягнення в розвитку джазового мистецтва, дотепер спостерігається відсутність широкого «культурологічного джазового поля». В чому, на Вашу думку, полягають шляхи вирішення цього питання?

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Публікації автора відображають основні положення дослідження, свідчать про ґрунтовне опрацювання Рось Зоряною Петрівною обраного наукового напрямку. Вказані зауваження до дисертації та автореферату не зменшують загальне позитивне враження від роботи Рось Зоряни Петрівни, не знижують наукової цінності і практичної корисності дослідження, не впливають на його загальний високий рівень.

Дисертація Рось Зоряни Петрівни «Розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі України періоду незалежності (1991–2012 рр.)»

самостійна за характером, творчо-пошукова за змістом, знайде своє практичне використання як в змісті загальних і спеціальних навчальних курсів вищих навчальних закладів, так і в якості допоміжного матеріалу для державних службовців, керівників державних та громадських осередків закладів культури і мистецтв, залучених до організації і проведення джазових фестивалів, працівників сфери культури і мистецтва.

Все вище зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Рось Зоряни Петрівни «Розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі України періоду незалежності (1991–2012 рр.)», представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства, за спеціальністю 26.00.01 – «Теорія та історія культури» відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій з мистецтвознавства, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – «Теорія та історія культури».

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
викладач кафедри музикознавства
та інструментальної підготовки
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Москвічова Юлія Олександрівна

Молода

Тернопільський національний
університет ім. Шевченка
ПДПР № 03.02.11/413
04 11 2016